

Dine trygderettigheter

i Spania

Informasjonen i denne veiledningen er utarbeidet og oppdatert i nært samarbeid med de nasjonale representantene som er tilknyttet MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Du finner mer informasjon om MISSOC-nettverket på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Denne veiledningen gir en generell beskrivelse av trygdeordningene i de respektive landene. Nærmere informasjon er tilgjengelig via andre MISSOC-publikasjoner, som alle er tilgjengelige på den ovennevnte nettadressen. Du kan også kontakte de relevante myndighetene og institusjonene som står oppført i vedlegg til denne veiledningen.

Verken Europakommisjonen eller noen person som handler på vegne av Kommisjonen, kan holdes ansvarlig for bruken av informasjonen i denne publikasjonen.

Innholdsfortegnelse

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering	4
Innledning	4
Organisering av sosialomsorgen	5
Finansiering	6
Kapittel II: Helsetjenester.....	8
Når har du rett til helsetjenester?	8
Hva dekkes?	8
Hvordan får du tilgang til helsetjenester?	9
Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom	11
Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?	11
Hva dekkes?	11
Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?.....	12
Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon	13
Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?.....	13
Hva dekkes?	13
Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?	14
Kapittel V: Ytelser ved uførhet	15
Når har du rett til ytelser ved uførhet?	15
Hva dekkes?	16
Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?	17
Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser	18
Når har du rett til aldersytelser?	18
Hva dekkes?	19
Hvordan får du tilgang til aldersytelser?.....	19
Kapittel VII: Etterlatteytelser	20
Når har du rett til etterlatteytelser?.....	20
Hva dekkes?	21
Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?	22
Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer	23
Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?.....	23
Hva dekkes?	23
Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?	24
Kapittel IX: Familieytelser.....	25
Når har du rett til familieytelser?	25
Hva dekkes?	25
Hvordan får du tilgang til familieytelser?.....	25
Kapittel X: Arbeidsløshet	26
Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?	26
Hva dekkes?	27
Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?	28
Kapittel XI: Garantert minsteinntekt	29
Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	29
Hva dekkes?	29
Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	31
Kapittel XII: Langtidspleie	32
Når har du rett til langtidspleie?.....	32
Hva dekkes?	32
Hvordan får du tilgang til langtidspleie?	33
Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder.....	34

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering

Innledning

Trygdesystemet i Spania er basert på to ulike ordninger: det avgiftsbaserte systemet og det ikke-avgiftsbaserte systemet.

Avgiftsbasert system

Det finnes to typer avgiftsbaserte ordninger i det spanske trygdesystemet:

- en generell ordning som gjelder for alle arbeidstakere som ikke er dekket av særordninger, samt visse kategorier av embetsmenn, og
- tre spesialordninger for henholdsvis følgende grupper: selvstendig næringsdrivende, kullgruvearbeidere og sjøfolk (sjøfartsansatte og fiskere).

Studenter dekkes av en særskilt trygdeordning (*seguro escolar*). Det finnes også en særskilt avgiftsbasert ordning for embetsmenn.

Ikke-avgiftsbasert system

Personer som har særlig behov for hjelp, og hvis inntekt er under et visst lovbestemt nivå, har rett til ikke-avgiftsbaserte ytelser. De kan ha rett til dette selv om de aldri har betalt inn avgifter til trygdeordningen, eller har betalt, men likevel ikke har rett til ytelsene som tildeles gjennom det avgiftsbaserte systemet.

Ikke-avgiftsbaserte ytelser omfatter følgende:

- legehjelp
- alders- og uføreytelser
- særskilte ytelser til arbeidsløse (*subsidio por desempleo*)
- familieytelser
- ikke-avgiftsbaserte ytelser ved svangerskap eller fødsel (*subsidio por maternidad de naturaleza no contributiva*) (ikke behovsprøvd).

I tillegg kan enkelte kategorier av personer søke om tilleggsytelser fra sentrale eller lokale myndigheter. Disse sosiale ytelsene gis primært til eldre og funksjonshemmede personer.

Frivillig trygd

I Spania er det mulig å inngå en særavtale med trygdesystemet om å opprettholde – eller i visse avgrensede tilfeller å utvide – retten til trygdeytelser.

Inngåelse av en slik avtale kan i visse situasjoner innebære innmelding i den tilsvarende trygdeordningen, avhengig av personens yrke. I slike tilfeller innbetales hele trygdeavgiften av personen som melder seg inn i trygdeordningen.

Registrering

Før du begynner å arbeide i Spania, må du registrere deg hos trygdemyndighetene og melde deg inn i trygdeordningen for det aktuelle yrket. Dette må gjøres innen bestemte tidsfrister. Selvstendig næringsdrivende må gjøre dette selv. I andre tilfeller er det arbeidsgivers ansvar.

Registrering hos trygdemyndighetene er obligatorisk. Dette gjøres bare én gang, når personen begynner å arbeide for første gang, og er gyldig hele yrkeslivet.

Når en person har registrert seg, mottar vedkommende et registreringskort med personlige opplysninger og et personlig trygde-ID-nummer. Dette kortet er gyldig hele livet og brukes ved alle henvendelser til trygdesystemet. Det må derfor tas godt vare på.

Ingen kan være medlem av to trygdeordninger samtidig for det samme yrket. Når en person har registrert seg i den aktuelle trygdeordningen og begynt å arbeide, begynner vedkommende å betale inn trygdeavgifter, og er automatisk dekket av trygdeordningen. Endringer i en persons arbeidssituasjon – for eksempel bytte av jobb eller perioder med arbeidsløshet – påvirker medlemskapsstatusen. Perioder der personen arbeider og betaler inn avgifter, kalles «*altas*», mens perioder uten arbeid kalles «*bajas*».

Som hovedregel må en person være yrkesaktiv og betale inn avgifter for å ha rett til ytelser. Det finnes imidlertid flere situasjoner som likestilles med perioder med trygdeinnbetaling («*alta asimilada*»), selv om personen ikke er yrkesaktiv.

Forutsatt at visse vilkår er oppfylt, kan dessuten en person som ikke betaler inn avgifter, fortsatt ha rett til alderspensjon, pensjon ved varig uførhet (fullstendig varig arbeidsuførhet eller alvorlig uførhet), samt etterlatteytelser og ytelser ved dødsfall (bortsett fra gravferdshjelp).

Særordning for embetsmenn

Sivile og militære embetsmenn og andre offentlige ansatte er medlemmer av en særskilt trygdeordning, selv om enkelte kategorier av sivile embetsmenn tilhører den generelle trygdeordningen.

Denne særordningen dekker følgende kategorier:

- sivile embetsmenn
- militære embetsmenn
- embetsmenn i rettsvesenet, lovgivende forsamlinger og andre statlige eller forfatningsmessige organer, hvis dette er fastsatt i gjeldende lovgivning

Organisering av sosialomsorgen

Det spanske trygdesystemet administreres av følgende organisasjoner:

Trygdekassen (*Tesorería General de la Seguridad Social – TGSS*) fører registre over virksomheter, arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, overvåker deres yrkesstatus og innbetalinger til trygdeordningen, innkasserer trygdeavgifter og

utbetaler alle ytelser. Instansen administrerer også trygdekassens reservefond (*Fondo de Reserva de la Seguridad Social*).

Det nasjonale trygdeinstituttet (*Instituto Nacional de la Seguridad Social – INSS*) har ansvar for å tildele og beregne alle kontantytelsene som utbetales fra alle ordningene (med unntak av særordningen for sjøfolk, ikke-avgiftsbaserte alders- og uføreytelser samt arbeidsløshetsytelser) og alle familieytelser (i alle ordninger, inkludert særordningen for sjøfolk).

Instituttet for sosiale saker for sjøfolk (*Instituto Social de la Marina – ISM*) har en dobbel funksjon. Det har ansvar både for å håndtere sosiale problemer i sjøfarts- og fiskerisektoren, og å administrere den særskilte trygdeordningen for sjøfolk.

Helsetjenester forvaltes av helseinstansene i selvstyrere regionene, og i Ceuta og Melilla av det nasjonale instituttet for helseforvaltning (*Instituto Nacional de Gestion Sanitaria – INGESA*).

Instituttet for de eldre og sosiale ytelser (*Instituto de Mayores y Servicios Sociales – IMSERSO*) forvalter – sammen med selvstyrere regionene – pensjoner som utbetales gjennom det ikke-avgiftsbaserte systemet, ytelser til eldre og funksjonshemmede samt relaterte sosiale tjenester. Instituttet administrerer også langtidspleieordninger.

Statens offentlige arbeidsformidlingstjeneste (*Servicio Público de Empleo Estatal – SPEE*) administrerer og kontrollerer arbeidsløshetsytelser. Sammen med selvstyrere regionene utarbeider instansen også de retningslinjene for sysselsetting som iversettes av arbeidskontorene (*Oficinas de Empleo*).

De spesifikke ordningene for embetsmenn administreres av særskilte offentlige organisasjoner.

Klager

Hvis du er uenig i en avgjørelse fattet av en trygdeinstans, kan du sende inn en klage til den aktuelle instansen innen tretti dager etter at du ble varslet om avgjørelsen. Hvis organisasjonen avviser klagen, kan du anke til den lokale trygdedomstolen (*Juzgado de lo social*). Domstolens avgjørelse kan videre ankes til den overordnede rettsinstansen i selvstyrere regionen som trygdedomstolen hører inn under.

Finansiering

Så snart en person begynner å arbeide, begynner vedkommende å betale inn avgifter til trygdeordningen. De beregnes som en prosentandel (avgiftssats) av avgiftsgrunnlaget. Disse avgiftsgrunnlagene og -satsene fastsettes av regjeringen hvert år.

I den generelle trygdeordningen er avgiftsgrunnlaget stort sett tilsvarende arbeidstakerens faktiske lønn. Det finnes imidlertid en nedre grense som tilsvarer garantert minsteinntekt (*SMI*), med et tillegg på en sjettedel for heltidsarbeid, og et tak som tilsvarer litt mer enn fem ganger den garanterte minsteinntekten.

For selvstendig næringsdrivende er det fastsatt nedre og øvre grenser for avgiftsgrunnlaget, og personer i denne kategorien må som et minimum betale inn avgifter beregnet ut fra minstenivået. De kan imidlertid velge et høyere nivå, opp til øvre grense, og kan senere endre beløpet innenfor de fastsatte grensene. Under visse

vilkår kan de dessuten frivillig oppgradere trygdedekningen slik at den også omfatter arbeidsulykker og yrkessykdommer.

Selvstendig næringsdrivende har ansvar for å betale inn sine egne trygdeavgifter. Når det gjelder arbeidstakere, trekkes avgiftene fra lønnen og overføres til trygdekassen av arbeidsgiver sammen med arbeidsgivers egne avgifter. Trygdeavgifter relatert til arbeidsulykker og yrkessykdommer innbetales utelukkende av arbeidsgivere.

Ytelser til langtidspleie finansieres av staten og selvstyrere-regionene (*Comunidades Autónomas*) i samarbeid med lokale institusjoner. I noen tilfeller kan også brukerne bidra til finansieringen. Familieytelser finansieres også over skatten.

Sivile embetsmenn må betale inn avgifter til relevante trygdeordninger og pensjonsfond.

Kapittel II: Helsetjenester

Når har du rett til helsetjenester?

Hvem har trygdemedlemskap?

- Registrerte arbeidstakere som er medlem av en trygdeordning eller er i en tilsvarende situasjon. Arbeidstakerne har full rett til disse ytelsene, selv om arbeidsgiveren deres skulle ha unnlatt å oppfylle sine forpliktelser overfor trygdesystemet.
- Pensjonister og personer som mottar periodiske trygdeytelser.

Tilgang til helsetrygd gis også til familiemedlemmer av personer med trygdemedlemskap så lenge disse bor i Spania, inkludert, under visse vilkår:

- en person som har vært gift eller samboer med trygdemedlemmet i minst ett år, og denne personens barn
- lineære etterkommere etter trygdemedlemmet eller hans/hennes ektefelle, uansett juridisk slektskap, brødre og søstre av trygdemedlemmet og fosterbarn yngre enn 26 år eller med en funksjonshemming på minst 65 %
- adopterte barn og mindreårige i fosterpleie mens adopsjonsprosessen pågår, yngre enn 26 år eller med en funksjonshemming på minst 65 %

Personer som er separert eller skilt eller har fått ekteskapet annullert, og som ikke dekkes på andre måter, kan fortsatt være dekket av helsetrygden, så lenge den primære stønadsmottakeren har rett til ytelser knyttet til helsetjenester.

Enkelte grupper spanske emigranter og enkelte av deres familiemedlemmer som midlertidig oppholder seg i Spania eller vender tilbake fra utlandet, kan delta i helsetrygdordningen, forutsatt at de ikke har rett til helsetjenester på annet vis.

Helsetjenester ytes også til offisielle innbyggere som ikke tjener mer enn en lovfestet grense. Det er fastsatt detaljerte vilkår som i hovedsak er relatert til bosted og begrenset trygdedekning. Hvis disse vilkårene ikke er oppfylt, har den aktuelle personen kanskje bare rett til akutt behandling ved alvorlig sykdom eller ulykke.

Det er ikke mulig å bli medlem av trygdeordningen på grunnlag av lønnet arbeid som betraktes som marginalt, og der inntektene er for lave til å dekke livsopphold.

Hva dekkes?

Helsetjenester

Det nasjonale helsetrygdsystemet dekker medisinsk behandling hjemme (*ayuda domiciliaria*, for eksempel for pensjonerte og funksjonshemmede personer), på et helsesenter og på et (offentlig eller privat) sykehus, som har inngått avtaler med *Comunidades Autónomas* (selvstyreregionene) eller INGESA.

Det nasjonale helsetrygdsystemet dekker også sykehusbehandling og akutt behandling (med eller uten sykehusinnlegging) på en legevakt eller akuttmottak. Ved behov for ambulanse dekkes kostnadene av det nasjonale helsetrygdsystemet.

Det nasjonale helsetrygdsystemet dekker utgifter til medisiner, kirurgiske proteser, ortopedisk utstyr og vanlige rullestoler. Utgifter til tannproteser eller briller dekkes ikke.

Rehabilitering er gratis hvis behandlende lege finner slik behandling medisinsk nødvendig. På visse vilkår er det også mulig å få støtte til behandling med termalbad.

Skip til sjøs kan døgnet rundt få medisinsk rådgivning via radio fra instituttet for sosiale saker for sjøfolk (*ISM*).

Særordninger – spesifikke regler

Den særskilte trygdeordningen for sjøfolk inneholder særlige bestemmelser for ulykker eller sykdom ombord på et skip eller i utenlandske havner.

Særordninger for funksjonshemmede

Det nasjonale helsetrygdsystemet yter helsetjenester og legemidler til funksjonshemmede, inkludert særskilte programmer for funksjonell og psykoterapeutisk rehabilitering, psykologisk behandling og rådgivning, generelle og spesielle utdanningsprogrammer, yrkesmessig rehabilitering, integrering på arbeidsmarkedet osv.

Funksjonshemmede personer som har fylt tre år, har en uføregrad på minst 33 % og ikke kan bruke offentlig transport, har rett til en mobilitetsstønad til eller kompensasjon for transportkostnader.

Hvordan får du tilgang til helsetjenester?

For å få helsetjenester må du fremvise et brukerkort for det nasjonale helsesystemet (tarjeta de usuario del Sistema Nacional de Salud).

Medisinsk behandling er vanligvis gratis, men tannpleie dekkes ikke fullt ut. Ved behandling på poliklinikk er legemidler gratis for enkelte stønadsmottakere, først og fremst mottakere av innskuddsfrie pensjoner, arbeidsløse som ikke lenger har krav på arbeidsløshetsstøtte og personer som mottar ytelser for arbeidsulykker eller yrkessykdommer. Andre må betale deler av kostnadene (mellom 10 % og 60 % av prisen, avhengig av mottakers inntekt). Legemidler som gis som del av sykehusbehandling, er gratis.

Hvis du har rett til helsetrygd fordi du er i familie med en person med trygdemedlemskap (vanligvis som ektefelle) og dere ikke lenger bor sammen, kan du søke til din regionale avdeling av det nasjonale trygdeinstituttet (INSS) om å få et helsetrygdkort til deg selv og eventuelle barn som bor hos deg.

Helsetjenester ytes utelukkende gjennom nettverket av helsesentre i selvstyreregionene (med unntak av Ceuta og Melilla, der tjenestene sorteres under det nasjonale instituttet for helseforvaltning – INGESA) eller godkjente helsesentra (Centros médicos concertados). Som regel vil medisinsk behandling på annet helsesenter ikke dekkes av det nasjonale helsesystemet.

Du kan henvende deg direkte til en allmennpraktiserende lege, en barnelege eller en tannlege. Hvis du vil konsultere en annen spesialist, må du henvises av en allmennpraktiserende lege. Innenfor ditt eget helsetjenestedistrikt kan du velge en allmennpraktiserende lege og en barnelege, forutsatt at pasientlistene deres ikke overstiger den angitte kvoten for det aktuelle distriktet. Bortsett fra i nødstilfeller kreves henvisning fra en spesialist for å bli innlagt på sykehus.

Vanligvis gis det ikke mulighet til å velge sykehus. Pasienter blir tilknyttet et sykehus i henhold til adresse (bortsett fra i nødstilfeller, da pasienten får tilgang til et hvilket som helst sykehus).

Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom

Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?

Sykepenger ved midlertidig uførhet (*incapacidad temporal*) utbetales til personer som er medlem av en trygdeordning, og som må være borte fra arbeidet på grunn av sykdom eller ulykke.

Særskilte vilkår gjelder for selvstendig næringsdrivende landbruksarbeidere. Disse har anledning til å tegne et frivillig trygdemedlemskap for å få kontantytelser ved sykdom. Trygdemedlemskapet kan tegnes under etablering av virksomheten eller før 1. oktober hvert år.

Du kan ha rett til sykepenger hvis avgifter har blitt innbetalt i totalt 180 dager i løpet av de fem siste årene.

Hva dekkes?

Kontantytelser ved sykdom

Ytelser ved midlertidig uførhet utbetales vanligvis etter en karenstid på 3 dager. Sykepengene utbetales av arbeidsgiver fra den fjerde til den femtende dagen med sykefravær, og deretter av trygdesystemet.

Ytelsen utbetales i maksimalt 365 dager, og kan utvides med ytterligere 180 dager hvis legen vurderer det som sannsynlig at pasienten kan friskmeldes i løpet av denne perioden.

Sykepengene utgjør 60 % av beregningsgrunnlaget (vanligvis avgiftsgrunnlaget for foregående måned) og utbetales fra den fjerde dagen etter at sykefraværet begynte, noe som må dokumenteres av lege, og til og med den 20. dagen (utbetales av arbeidsgiver frem til den femtende dagen). Etter det utgjør ytelsen 75 % av beregningsgrunnlaget.

Det finnes en ytelse for pleie av barn som lider av kreft eller annen alvorlig sykdom (*Cuidado de menores afectados por cáncer u otra enfermedad grave*), til støtte for foreldre (inkludert adoptivforeldre, beredskapsforeldre eller permanente fosterforeldre) som begge arbeider, og som reduserer arbeidstiden med minst 50 % for å yte omsorg for et barn som lider av sykdommer som krever langvarig sykehusinnleggelse. Retten til å motta ytelsen gis bare til én av foreldrene.

Særordninger – spesifikke regler

For selvstendig næringsdrivende utbetales ytelser ved midlertidig uførhet fra den fjerde sykedagen. Ytelsesbeløpet utgjør 60 % av det månedlige avgiftsgrunnlaget fra den fjerde til og med den 20. dagen, og 75 % av dette beregningsgrunnlaget fra og med den 21. dagen.

Ytelser ved midlertidig uførhet utbetales direkte til selvstendig næringsdrivende (enten av INSS eller det private trygdefondet, avhengig av omstendighetene).

Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?

Arbeidsuførhet må attesteres av en lege som er tilknyttet det offentlige helsevesenet (*Servicios Públicos de Salud*). Attesten må utstedes etter en medisinsk undersøkelse og mottas av arbeidsgiver innen tre dager etter avsendelse.

Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Naturalytelser

Helsetjenester (*asistencia sanitaria*) garanteres til kvinnelige arbeidstakere, pensjonister, likestilte grupper og deres familiemedlemmer (som beskrevet i [delen om helsetjenester](#)).

Utlendinger uten offisiell tilknytning til Spania vil motta helsetjenester ved graviditet og under og etter fødselen.

Permisjon og ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Ytelsen for risiko under svangerskap (*riesgo durante el embarazo*) har som formål å beskytte gravide yrkesaktive kvinner (eller fosteret) som må avbryte arbeidet fordi deres tilstand krever overflytting til bedre egnet arbeid, (eller, for selvstendig næringsdrivende, innstilling av virksomheten), og dette ikke er mulig i gjeldende arbeidssituasjon.

Ytelsen for risiko under amming (*riesgo durante la lactancia*) utbetales til yrkesaktive mødre som ammer, og som derfor ikke kan fortsette i sin vanlige arbeidssituasjon.

Ytelser ved fødsel/svangerskap/adopsjon utbetales til alle registrerte arbeidstakere som har rett til fødselspermisjonen som er fastsatt i arbeidslovgivningen, ved fødsel, adopsjon eller omsorgsovertakelse for et fosterbarn.

For å ha rett til avgiftsbaserte ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon til mor (*subsido por maternidad de naturaleza contributiva*) eller far (*subsido por paternidad*), må trykdemedlemmet minst ha opparbeidet ett av følgende:

- 180 dager med avgiftsinnbetaling i løpet av de siste sju årene før fødselsdatoen (eller, i tilfelle adopsjon eller omsorgsovertakelse for fosterbarn, før administrativ eller rettslig beslutningsdato)
- 360 dager med avgiftsinnbetaling i løpet av mottakerens totale arbeidsliv

Når det gjelder fødselspenger til mor, gjelder særskilte regler for arbeidstakere under 26 år.

Hva dekkes?

Naturalytelser

Gravide kvinner har rett til fødselshjelp samt pleie før og etter fødselen. Sykehusinnleggelse er mulig på sykehus tilknyttet det nasjonale helsesystemet (*Sistema Nacional de Salud*) eller sykehus som har inngått avtale med helsesystemet.

Permisjon og ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Avgiftsbaserte ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon utbetales i 16 uker. Denne perioden kan utvides med ytterligere to uker dersom det fødes mer enn ett barn eller et funksjonshemmet barn, eller ved adopsjon eller omsorgsovertakelse for fosterbarn. Hvis begge foreldre arbeider, kan inntil 10 uker tildeles far. Perioden utvides i tilfeller der barnet er prematurt eller blir innlagt på sykehus.

Det er også mulig å kombinere morspermisjon med deltidsarbeid. Perioden med morspermisjon kan ordnes slik det passer best for mor, men når det gjelder et biologisk barn, er det obligatorisk å ta permisjon de første seks ukene etter fødselen.

Avgiftsbaserte fedrepenger utbetales i 13 dager (20 dager i visse tilfeller). Utbetalingsperioden kan forlenges med to ekstra dager per barn når det fødes flere barn, samt ved adopsjon eller omsorgsovertakelse for fosterbarn. Fra 1. januar 2013 utvides farspermisjonen til fire uker.

Dagpenger ved svangerskap/fødsel/adopsjon utbetales gjennom hele permisjonsperioden, og utgjør 100 % av beregningsgrunnlaget. Sistnevnte beregnes ved å dividere avgiftsgrunnlaget for måneden før permisjonsstart, på antallet dager dette avgiftsgrunnlaget gjelder for.

Ikke-avgiftsbaserte ytelser ved svangerskap eller fødsel (*subsídio por maternidad de naturaleza no contributiva*) utbetales i 42 dager (56 dager i visse tilfeller). Disse ytelsene tilsvarer 100 % av IPREM (offentlig inntektsindikator, *Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples*).

Ytelsen for risiko under svangerskap (*riesgo durante el embarazo*) beregnes daglig og utbetales fra den dagen stønadmottakeren av hensyn til svangerskapet må avbryte arbeidet, og fortsetter så lenge denne situasjonen er aktuell. Beløpet utgjør 100 % av beregningsgrunnlaget, som tilsvarer grunnlaget for sykdommer som skyldes arbeidsulykke eller yrkessykdom.

Ytelsesbeløpet for risiko under amming (*riesgo durante la lactancia*) utgjør 100 % av det tidligere nevnte beregningsgrunnlaget.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

For å få helsetjenester må du fremvise et brukerkort for det nasjonale helsesystemet (*tarjeta de usuario del Sistema Nacional de Salud*). Hvis du har rett til helsetrygd fordi du er i familie med en person med trygdemedlemskap (vanligvis som ektefelle) og dere ikke lenger bor sammen, kan du søke til din regionale avdeling av det nasjonale trygdeinstituttet (*INSS*) om å få et helsetrygdkort til deg selv og eventuelle barn som bor hos deg (se også [delen om helsetjenester](#)).

Det må søkes om ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon samt ytelser for risiko under svangerskap og risiko under amming, som utbetales direkte av [INSS](#) eller [instituttet for sosiale saker for sjøfolk \(ISM\)](#).

Kapittel V: Ytelser ved uførhet

Når har du rett til ytelser ved uførhet?

Varig arbeidsuførhet

En arbeidstaker regnes for å ha varig arbeidsuførhet (*incapacidad permanente*) når vedkommende etter å ha fullført foreskrevet behandling og blitt medisinsk friskmeldt, fortsatt er fysisk eller funksjonelt arbeidsudyktig i en slik grad at vedkommende trolig vil være ute av stand til å utføre normalt arbeid resten av livet.

En person over 65 år med rett til alderspensjon kan ikke søke om ytelser ved varig arbeidsuførhet for skade eller sykdom som ikke er arbeidsrelatert. Ved 65 års alder blir ytelser ved varig arbeidsuførhet automatisk omgjort til alderspensjon. Dette medfører ingen endringer i måten ytelsene utbetales på.

Varig arbeidsuførhet betegner også den uførheten som eventuelt gjenstår når perioden for midlertidig uførhet opphører. Varig arbeidsuførhet etterfølger vanligvis en periode med midlertidig uførhet.

En særordning gjelder for selvstendig næringsdrivende.

Vilkår for rett til ytelser

For å motta ytelser ved varig arbeidsuførhet må du være innmeldt i en trygdeordning eller være i en tilsvarende situasjon på det tidspunktet uførheten inntreffer. Dette gjelder ikke i følgende tilfeller: 1) når uførheten skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom, og 2) når fullstendig langvarig arbeidsuførhet eller alvorlig uførhet skyldes en skade eller sykdom som ikke er arbeidsrelatert, og arbeidstakeren har betalt inn trygdeavgifter i minst 15 år, hvorav tre år i løpet av de ti siste årene før uførheten inntraff.

Det stilles ikke noe krav til minste opptjeningstid når uførheten skyldes en ulykke som ikke er arbeidsrelatert, en arbeidsulykke eller en yrkessykdom. Når uførheten skyldes en sykdom som ikke er arbeidsrelatert, må arbeidstakeren ha betalt inn trygdeavgifter i et visst antall år, avhengig av alder. En person under 31 år med vanlig trygdemedlemskap må ha vært medlem i minst en tredel av perioden mellom 16 års alder og datoen uførheten inntreffer.

Personer som er eldre enn dette, må ha vært medlem av trygdeordningen i minst en fjerdedel av tiden mellom fylte 20 år og datoen for hendelsen som forårsaket uførheten, men med en nedre grense på fem år. Videre må en femtedel av innbetalingsperioden falle innenfor de 10 siste årene før uførheten inntreffer.

En funksjonshemmet person uten tilstrekkelige midler til livsopphold, som aldri har betalt inn trygdeavgift, eller som ikke har vært medlem lenge nok til å ha rett til avgiftsbasert pensjon, kan ha rett til en **ikke-avgiftsbasert uførepensjon** på visse vilkår.

Grad av uførhet

Den generelle trygdeordningen skiller mellom fire nivåer av uførhet:

- varig delvis nedsettelse av evnen til å utøve ditt vanlige yrke (*incapacidad permanente parcial para la profesión habitual*), som vil si at arbeidseffektiviteten din i ditt vanlige yrke er nedsatt med minst en tredel
- fullstendig og varig tap av evnen til å utøve ditt vanlige yrke (*incapacidad permanente total para la profesión habitual*), som vil si at du ikke er i stand til å utøve ditt vanlige yrke, men kan utføre andre typer arbeid
- fullstendig, varig arbeidsuførhet (*incapacidad permanente absoluta*), som vil si at du ikke er i stand til å utføre noen form for arbeid
- alvorlig uførhet (*gran invalidez*), en tilstand som innebærer behov for konstant hjelp med grunnleggende daglige aktiviteter, f.eks. måltider, påkledning osv.

Hva dekkes?

Kontantytelser

Når det gjelder varig delvis nedsettelse av evnen til å utøve ditt vanlige yrke, utgjør ytelsen et engangsbeløp som tilsvarer 24 ganger beregningsgrunnlaget for [ytelsen ved midlertidig uførhet](#).

Ved fullstendig og varig tap av evnen til å utøve ditt vanlige yrke, er ytelsen en pensjon som utgjør 55 % av det tilsvarende beregningsgrunnlaget. For personer som er 55 år eller eldre og har vanskelig for å finne arbeid, økes pensjonsbeløpet til 75 % av beregningsgrunnlaget. Pensjonen kan på stønadsmottakerens anmodning utbetales som et engangsbeløp lik 84 ganger den månedlige pensjonen (minus 12 måneder for hvert år søkerens alder overstiger 54 år, dog med en nedre grense på 12 måneder).

Ved fullstendig og varig uførhet knyttet til alle former for arbeid er ytelsen en pensjon lik 100 % av beregningsgrunnlaget.

Ved alvorlig uførhet utbetales den samme pensjonen som ved fullstendig, varig uførhet, samt et tillegg (45 % av laveste årlige avgiftsgrunnlag pluss 30 % av arbeidstakers avgiftsgrunnlag).

Det finnes en nedre og øvre grense for pensjonsbeløpet.

Rehabilitering

Medisinsk behandling (funksjonell rehabilitering), yrkesrettet veiledning, yrkesrettet opplæring (rehabilitering for eksisterende yrke eller omskolering til et annet yrke) er tilgjengelig.

I tillegg kan det etableres kvoter for ansettelse av funksjonshemmede arbeidere (f.eks. 2 % av alle stillinger i selskaper med mer enn 50 ansatte).

Selskaper som ansetter funksjonshemmede personer, har rett til insentiver i form av fritak fra innbetaling av trygdeavgifter. I tillegg gis det subsidier og skatte-/avgiftslettelser for ordninger der selskaper oppretter skjermede arbeidssentre for arbeidere med funksjonshemninger.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?

Varig arbeidsuførhet vurderes av rådet for vurdering av funksjonshemninger (EVI). Ny vurdering av uførhetsgraden kan skje når som helst inntil laveste pensjonsalder.

Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser

Når har du rett til aldersytelser?

Avgiftsbasert alderspensjon

Personer som er 65 år eller eldre, og som er medlem av en trygdeordning eller i en tilsvarende situasjon (f.eks. ufrivillig arbeidsløs), og som har betalt trygdeavgifter i minst 15 år – to av disse i løpet av de siste 15 årene før pensjonering – og som trekker seg tilbake fra arbeidslivet, har rett til en avgiftsbasert alderspensjon (*pensión de jubilación*). Den samme opptjeningstiden kreves for personer som på pensjoneringstidspunktet ikke er medlem av en trygdeordning eller i en tilsvarende situasjon.

Det finnes særlige bestemmelser for selvstendig næringsdrivende og sivile embetsmenn.

Førtidspensjon, delpensjon og fleksibel pensjonering

Personer som har utført svært hardt, helsenedsettende, helseskadelig eller farlig arbeid (kullgruvearbeidere, jernbanearbeidere, flybesetning og sjøfolk), og personer med en uførhetsgrad på 45 % som medfører en reduksjon i forventet levetid, eller i noen tilfeller 65 % eller mer, kan pensjonere seg og motta full pensjon før de fyller 65 år. Antallet «bonusdager» som gjelder for de enkelte kategoriene eller spesialiseringene, avgjøres ved hjelp av den spesifikke koeffisienten.

Personer som har betalt inn avgifter til en privat pensjonsordning før 1967, kan pensjonere seg ved 60 års alder med en proporsjonalt redusert pensjon.

En arbeidstaker som har betalt inn avgifter i 30 år, og som er registrert hos et arbeidskontor og er ufrivillig arbeidsløs, kan søke om å pensjonere seg ved 61 års alder og få utbetalt et redusert pensjonsbeløp.

En arbeidstaker kan ha rett til en delpensjon (*pensión de jubilación parcial*) fra 61 års alder og frem til den offisielle pensjonsalderen, hvis blant annet følgende vilkår er oppfylt:

- Arbeidstakeren har inngått en avtale om deltidsarbeid med arbeidsgiveren, slik at arbeidstiden og lønnen reduseres med 25–75 %.
- Arbeidsgiveren inngår samtidig en avtale med en arbeidssøkende, som må sikres arbeid i den frigitte arbeidstiden frem til den opprinnelige arbeidstakeren når pensjonsalderen (dette er ikke nødvendig når personen på delpensjon har fylt 65 år).

Spania har i tillegg en fleksibel pensjonsordning der personer som mottar alderspensjon, kan arbeide deltid (mellom 25 og 75 % av en arbeidsdag). Pensjonen reduseres da tilsvarende.

Ikke-avgiftsbasert alderspensjon

Eldre personer med lav inntekt som aldri har betalt inn avgifter til trygdeordningen, eller som ikke har gjort dette lenge nok til å få rett til avgiftsbasert pensjon, kan ha rett til en ikke-avgiftsbasert alderspensjon.

Hva dekkes?

Avgiftsbasert alderspensjon

Etter innbetaling av trygdeavgifter i femten år utgjør pensjonen 50 % av beregningsgrunnlaget. Prosentandelen øker med 3 % for hvert ekstra år opp til 25 år, og med 2 % fra og med det 26. året, slik at 100 % nås etter 35 år med avgiftsinnbetaling.

Beregningsgrunnlaget avgjøres ved å ta utgangspunkt i personens avgiftsgrunnlag i de siste 180 månedene forut for måneden før pensjonering, og dele det på 210. For de siste 24 månedene før pensjonering brukes den nominelle verdien av avgiftsgrunnlaget, mens resten justeres i henhold til konsumprisindeksen.

Arbeidstakere som er eldre enn 65 år og har betalt inn avgifter i mer enn 15 år, og som fortsetter å arbeide, har rett til en pensjonsøkning på 2 % for hvert ekstra år. Økningen er på 3 % for hvert ekstra år for arbeidstakere som har oppnådd mer enn 40 opptjeningsår.

Det er fastsatt beløpsgrenser for minstepensjon (*pensión mínima*) og høyeste pensjon (f.eks. EUR 2522,89 per måned). Pensjoner utbetales 14 ganger i året.

Førpensjonsordninger

Dette er et område som fortsatt er lite regulert. Førpensjonsordninger er private ordninger som ikke har noe å gjøre med den ordinære alderspensjonen under trygdesystemet. Uppreis begrepsbruk har ført til forvirring, men «førpensjonerte» personer er ikke faktiske pensjonister.

En førpensjonsordning kan defineres som en avtale mellom selskapet og en arbeidstaker som ikke har nådd pensjonsalderen, der sistnevnte slutter å arbeide, men beholder samme inntektsnivå frem til oppnådd pensjonsalder. Det faktum at vedkommende har sluttet å arbeide, gir ikke ham eller henne rett til alderspensjon. Inntekten garanteres enten ved at selskapet utbetaler en kompensasjon, eller ved at statens offentlige arbeidsformidlingstjeneste (*Servicio Público de Empleo Estatal, SPEE*) utbetaler stønader eller arbeidsløshetsytelser, eller gjennom en kombinasjon av disse ordningene. I denne perioden inngår arbeidstakeren en særavtale med trygdekassen om at vedkommende betaler inn relevante avgifter til trygdeordningen til han eller hun når pensjonsalderen.

Hvordan får du tilgang til aldersytelser?

Søknader om aldersytelser sendes til den relevante trygdeinstansen. Det [nasjonale trygdeinstituttet](#) (*Instituto Nacional de la Seguridad Social – INSS*) har ansvar for å tildele og beregne avgiftsbaserte alderspensjoner. [Instituttet for de eldre og sosiale ytelser](#) (*Instituto de Mayores y Servicios Sociales – IMSERSO*) er i samarbeid med selvstyrere regionene ansvarlig for utbetaling av pensjoner under den ikke-avgiftsbaserte ordningen.

Kapittel VII: Etterlatteytelser

Når har du rett til etterlatteytelser?

Vilkår for rett til ytelser

Gravferdshjelp og etterlattepensjon utbetales til etterlatte etter avdød medlem som oppfyllte ett eller flere av følgende vilkår:

- Den avdøde var medlem av en trygdeordning eller i en tilsvarende situasjon, og hadde betalt inn avgifter i minst 500 dager i løpet av de siste fem kalenderårene før dødsfallet. Dette gjelder når dødsfallet skyldtes en ikke-arbeidsrelatert sykdom. En minste opptjeningstid kreves ikke hvis dødsfallet skyldtes en ikke-arbeidsrelatert ulykke, en arbeidsulykke eller en yrkessykdom. Det kreves heller ikke opptjeningstid for rett til pensjon til etterlatte barn.
- Vedkommende var ikke lenger medlem av en trygdeordning eller i en tilsvarende situasjon, men hadde betalt inn trygdeavgifter i minst 15 år.
- Vedkommende mottok en avgiftsbasert alderspensjon eller pensjon for varig arbeidsuførhet.
- Vedkommende mottok ytelser for midlertidig arbeidsuførhet, ytelser for risiko under svangerskap, risiko under amming eller andre ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon.
- Vedkommende er savnet etter en arbeidsulykke eller annen ulykke under omstendigheter som må antas å ha medført dødsfall, og er fortsatt ikke funnet 90 dager etter ulykken. I slike tilfeller har ikke de etterlatte rett til gravferdshjelp.

Gjenlevende ektefelle

Med visse spesifikke unntak har en person som var gift med avdøde, og som ikke har giftet seg på nytt, rett til etterlattepensjon. Dette gjelder for gjenlevende ektefeller, separerte og fraskilte, samt personer hvis ekteskap er erklært ugyldig. I noen tilfeller vil pensjonsbeløpet være proporsjonalt med tiden ektefellene har levd sammen.

På visse vilkår kan også en ugift partner ha rett til etterlattepensjon.

Etterlatte barn

Barn av avdøde, uansett juridisk slektskap, og i noen tilfeller barn av den gjenlevende ektefellen, har rett til pensjon til etterlatte barn, forutsatt at de ved forelderens dødsdato oppfyller ett eller flere av følgende vilkår:

- De er under 21 år, eller er eldre enn det, men ute av stand til å arbeide på grunn av fullstendig, varig arbeidsuførhet eller alvorlig funksjonshemming.
- De er under 23 år (eller 25 år hvis begge foreldrene er døde), og har en inntekt som ikke overstiger minsteinntekten (*salario mínimo interprofesional*).

Andre familiemedlemmer

Ytelser i form av en pensjon eller midlertidig stønad kan under visse vilkår tildeles andre familiemedlemmer (f.eks. foreldre, besteforeldre, barnebarn, søsken) hvis de ble forsørget av avdøde, ikke har rett til en offentlig pensjon og bodde sammen med avdøde i minst to år før dødsfallet.

Hva dekkes?

Enke- eller enkemannspensjon

Denne pensjonen (*pensión de viudedad*) beregnes som 52 % av det relevante beregningsgrunnlaget, som avhenger av yrkesstatusen til avdøde (yrkesaktiv eller pensjonist – for sistnevnte er beregningsgrunnlaget det samme som for alders- eller uførepensjon) og dødsårsaken (hvorvidt dødsfallet var arbeidsrelatert eller ikke). Når mottakeren har forsørgeransvar og et visst inntektsnivå, kan denne prosentandelen økes til maksimalt 70 %.

Pensjonsutbetalingene opphører hvis den gjenlevende ektefellen gifter seg på nytt (med visse unntak, f.eks. hvis hun eller han er eldre enn 61 år eller har en uførhetsgrad på mer enn 65 %, og ektefellene har en forholdsvis lav inntekt).

Pensjon til etterlatte barn

Pensjonsbeløpet for hvert etterlatte barn (*pensión de orfandad*) tilsvarer 20 % av det relevante beregningsgrunnlaget, som fastsettes på samme måte som for enke- eller enkemannspensjonen. Hvis det ikke finnes noen gjenlevende ektefelle, tilføyes enke- eller enkemannspensjonen til pensjonen til etterlatte barn (dvs. en økning på 52 eller opp til 70 %).

Hvis det finnes flere berettigede, skal enke- eller enkemannspensjonen og pensjonen til etterlatte barn samlet ikke utgjøre mer enn 100 % av beregningsgrunnlaget (med visse unntak). Hvis barnet mister begge sine foreldre, forhøyes pensjonen bare for én av de avdøde foreldrene.

Barnets pensjon opphører når barnet når en viss alder. Det kan også være at uførheten som ga rett til ytelser, opphører, eller at mottaker blir adoptert eller gifter seg (i hvilket tilfelle retten fortsatt opprettholdes for personer med fullstendig, varig arbeidsuførhet eller alvorlig funksjonshemming). Utbetaling av pensjonen opphører hvis mottaker dør eller hvis en arbeidstaker som er meldt savnet og antatt død etter en ulykke, senere viser seg å være i live.

Pensjoner og midlertidige ytelser til andre familiemedlemmer

Under visse vilkår utbetales en pensjon til familiemedlemmer (*pensión en favor de familiares*). Den utgjør 20 % av beregningsgrunnlaget.

Lignende regler gjelder for midlertidige ytelser til familiemedlemmer, som utbetales i maksimalt 12 måneder (*subsidio temporal en favor de familiares*).

Summen av alle etterlatteytelser kan ikke utgjøre mer enn 100 % av beregningsgrunnlaget, med enkelte unntak.

Gravferdshjelp

Gravferdshjelp (*auxilio por defunción*) utbetales alltid, uansett dødsårsak.

Gravferdshjelpen på EUR 45,10 har som formål å dekke deler av utgiftene til begravelse. Det er den eneste ytelsen som tildeles av trygdesystemet for det formålet.

Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?

Søknader om etterlattepensjon og -ytelser sendes til den relevante trygdeinstansen. Det nasjonale trygdeinstituttet (*Instituto Nacional de la Seguridad Social – INSS*) har ansvaret for å tildele slike ytelser.

Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer

Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?

Det spanske trygdesystemet har ingen særskilt ordning for arbeidsulykker og yrkessykdommer. Den berørte arbeidstakeren vil imidlertid motta spesifikke ytelser i tillegg til de som er beskrevet ovenfor.

En arbeidsulykke kan være en fysisk skade som arbeidstakeren blir utsatt for i løpet av eller som følge av sin yrkesutøvelse, eller en sykdom som ikke kan klassifiseres som yrkessykdom fordi den ikke står på den offisielle listen over yrkessykdommer, men som utvilsomt skyldes oppgaver utført på jobben. Ulykker som inntreffer på vei til eller fra arbeid betraktes også som arbeidsulykker.

En yrkessykdom er en sykdom som står på den offisielle listen over yrkessykdommer og har oppstått i forbindelse med aktiviteter som vil kunne medføre en slik sykdom.

Hva dekkes?

Helsetjenester

Helsetjenester ytes i prinsippet i henhold til reglene som er beskrevet i [i delen om helsetjenester](#), og alltid på en bredest mulig måte. Som regel skal ikke pasienten betale noe for ytelsene. Legemidler er i visse tilfeller gratis, og det samme er alle ytelser knyttet til rehabiliteringsprogrammer. Det finnes institusjoner som spesialiserer seg på behandling og rehabilitering av arbeidstakere som er rammet av arbeidsulykker eller yrkessykdommer.

Kontantytelser

Hvis uførheten skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom, regnes den aktuelle arbeidstakeren alltid som betalende trygded medlem, og det vil avhenge av omstendighetene hvorvidt ytelsene utbetales av arbeidsgiver eller trygdemyndighetene. Det kreves ingen foregående opptjeningstid.

Ytelser ved midlertidig uførhet utbetales vanligvis etter en karenstid på tre dager. Dette gjelder ikke hvis den midlertidige arbeidsuførheten har oppstått i forbindelse med arbeidet.

Ved yrkesskader eller yrkessykdommer utbetales ytelsene fra dagen etter at sykefraværet begynte, noe som må dokumenteres av lege (det samme gjelder selvstendig næringsdrivende med frivillig medlemskap i trygdeordningen). Ytelsesbeløpet utgjør 75 % av beregningsgrunnlaget.

Ved midlertidig arbeidsuførhet som skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom, utbetales en kompensasjon i henhold til reglene som er beskrevet i [delen om kontantytelser ved sykdom](#).

Du finner mer informasjon om ytelser ved varig arbeidsuførhet i [delen om uførhet](#).

Et engangsbeløp kan også utbetales ved varig fysisk skade, lemlestelser eller deformiteter som skyldes en arbeidsulykke eller yrkessykdom, og som gir nedsatt funksjonsevne uten å medføre varig arbeidsuførhet (*lesiones permanentes no invalidantes*), forutsatt at den aktuelle skaden står på den offisielle listen.

Særskilt engangsutbetaling

Hvis en arbeidsulykke eller yrkessykdom fører til at personen med trygdemedlemskap dør, tildeles en engangsyttelse i tillegg til de generelle etterlatteytelsene beskrevet i [delen om etterlatte](#).

Gjenlevende ektefelle og eventuell partner eller tidligere ektefelle får utbetalt en sum som tilsvarer seks ganger det relevante beregningsgrunnlaget. Hvert etterlatte barn mottar et beløp tilsvarende beregningsgrunnlaget for én måned. Hvis det ikke finnes noen gjenlevende ektefelle, partner eller tidligere ektefelle, deles den tilsvarende summen mellom barna. Hvis det finnes verken ektefeller eller barn som har rett til å motta ytelse ved dødsfall, og avdøde etterlater foreldre som ble forsørget av avdøde, mottar disse tolv ganger det månedlige beregningsgrunnlaget, hvis begge lever (ni ganger hvis bare én av dem lever).

Arbeidsgivers forsømmelse

Alle ytelsene som utbetales ved arbeidsulykke eller yrkessykdom, økes med 30–50 % hvis ulykken eller sykdommen inntraff fordi arbeidsgiver ikke overholdt regelverket for helse og sikkerhet på arbeidsplassen.

Ytelse knyttet til arbeidsulykker eller yrkessykdommer utbetales uavhengig av hvorvidt arbeidsgiver har oppfylt sin forsikringsplikt.

Hvordan får du tilgang til ytelse ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?

Stønadsmottakeren kan fritt velge lege, men ved behov for sykehusbehandling vil vedkommende bli henvist til et sykehus.

Søknad om kontantytelse må rettes til den aktuelle trygdeinstansen (vanligvis [det nasjonale trygdeinstituttet](#), *Instituto Nacional de la Seguridad Social – INSS*).

Kapittel IX: Familieytelser

Når har du rett til familieytelser?

Personer som arbeider og/eller bor i Spania, kan ha rett til familieytelser for barn under 18 år, eller over 18 år hvis barnet har en funksjonshemning på minst 65 %, og for mindreårige som vedkommende er foster- eller beredskapsforeldre for. Hvis begge foreldre er døde eller har forlatt sine barn, utbetales ytelsene direkte til barna.

Med mindre det gjelder funksjonshemmede barn, utbetales ikke ytelsene når familiens inntekt overstiger et visst beløp (dvs. EUR 11 376,66, økt til EUR 17 122,59 for familier med tre barn, med en videre økning på EUR 2773,39 for hvert ekstra barn).

Hva dekkes?

Barnetrygden (*prestaciones por hijo a cargo*) utbetales 12 ganger i året. Beløpet avhenger av alderen og barnets eventuelle funksjonshemning. For eksempel utbetales den høyeste ytelsen (EUR 536,60) for barn over 18 år med en uførhetsgrad på mer enn 75 %.

De to første årene med foreldrepermisjon (*excedencia por cuidado de hijo*) som arbeidstakere har rett til ifølge arbeidslovgivningen, for å passe et biologisk barn, adoptivbarn eller fosterbarn, eller det første året med permisjon for å ta vare på en første- eller annegradsslektning, enten ved blodsband eller inngifte (*excedencia por cuidado de familiares*), som på grunn av alder, ulykke, sykdom eller funksjonshemning ikke er selvhjulpne og ikke har inntekt, teller i trygdesammenheng som opptjeningsperiode for ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon, varig arbeidsuførhet, pensjonering og dødsfall.

Når årsaken til permisjonen er pass av en mindreårig, og barnets familie anses for å være stor, er denne opptjeningsperioden 30 måneder, eller 36 måneder hvis familien i tillegg faller inn under en særskilt kategori.

Engangsytelser utbetales dessuten ved fødsel eller adopsjon av flere barn, samt til store familier, enslige foreldre eller funksjonshemmede mødre.

Hvordan får du tilgang til familieytelser?

Søknader om familieytelser sendes til den relevante trygdeinstansen. [Det nasjonale trygdeinstituttet](#) (*Instituto Nacional de la Seguridad Social – INSS*) har ansvaret for tildeling av alle familieytelser (i alle ordninger, inkludert særordningen for sjøfolk).

Kapittel X: Arbeidsløshet

Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?

Personer som er arbeidsløse, men i stand til og villige til å arbeide, eller som er blitt permittert, eller har fått arbeidstiden (og lønnen) redusert med minst 10 % (maksimalt 70 %) som følge av nedskjæringer, har rett til arbeidsløshetsytelser. Dette gjelder både ved full og delvis arbeidsløshet. Det finnes to typer arbeidsløshetsytelser: avgiftsbaserte arbeidsløshetsytelser og særskilt arbeidsløshetshjelp.

Arbeidsløshetsytelser

En person har rett til arbeidsløshetsytelser hvis følgende vilkår er oppfylt:

- Han/hun er medlem av en trygdeordning som dekker denne risikoen, eller er i en tilsvarende situasjon.
- Han/hun er arbeidsløs i juridisk forstand, aktivt arbeidssøkende og villig til å godta egnet arbeid.
- Han/hun har betalt inn trygdeavgifter i minst 360 dager i løpet av de seks siste årene før arbeidsløsheten inntraff, eller før plikten til å betale inn avgifter opphørte.
- Han/hun er over 16 år og under 65 år, men oppfyller ennå ikke vilkårene for å motta alderspensjon.
- Det foreligger ingen andre faktorer som opphever retten til ytelser.

Arbeidsløshetshjelp

Arbeidsløshetshjelpen består av arbeidsløshets- og arbeidsmarkedsstønader.

Den særskilte **arbeidsløshetsstønad** kan utbetales til personer som ikke har rett til avgiftsbaserte ytelser fordi opptjeningsperioden deres ikke har vært lang nok, og til personer som fortsatt er arbeidsløse når retten til avgiftsbaserte ytelser er uttømt. Ikke-avgiftsbaserte ytelser utbetales bare til arbeidssøkende personer hvis inntekt utgjør mindre enn 75 % av den garanterte minsteinntekten per måned (*salario mínimo interprofesional*), som har vært registrert hos et arbeidskontor i minst én måned, og som ikke har avslått relevante jobbtilbud eller tilbud om yrkesrettet opplæring fra den statlige arbeidsformidlingen (*SPEE*).

Stønadsmottaker må også oppfylle visse andre vilkår:

- han/hun må ha forsørgeransvar og ha uttømt retten til avgiftsbaserte arbeidsløshetsytelser
- han/hun må være over 45 år, ikke ha forsørgeransvar og ha mottatt avgiftsbaserte ytelser i minst 24 måneder
- han/hun må være over 52 år og oppfylle vilkårene for rett til alderspensjon, med unntak av aldersvilkåret, eller

- han/hun kan ikke ha rett til avgiftsbaserte arbeidsløshetsytelser fordi han/hun har betalt inn avgifter i mer enn tre måneder (med forsørgeransvar) eller mer enn seks måneder (uten forsørgeransvar), men mindre enn 12 måneder, han/hun har kommet tilbake fra et lengre opphold i et land det ikke er inngått noen konvensjon med angående arbeidsløshetsstrygd, eller han/hun er løslatt fra fengsel.

Arbeidsmarkedsstønaden kan tildeles personer over 45 år (men under 65 år) som er arbeidsløse over lengre tid. Den kan også tildeles arbeidstakere over 45 år som vender tilbake til Spania etter å ha arbeidet i utlandet i minst seks måneder, til funksjonshemmede personer og til ofre for kjønnsbasert vold eller familievold.

Hva dekkes?

Arbeidsløshetsytelser

Arbeidsløshetsytelsen (*prestación por desempleo*) fastsettes i henhold til antallet personer som stønadsmottakeren forsørger, med en nedre og en øvre grense. Ved full arbeidsløshet utgjør ytelsen de første 180 dagene 70 % av beregningsgrunnlaget, og deretter 60 %. Beregningsgrunnlaget er gjennomsnittet av beregningsgrunnlagene for de seks foregående månedene. Det er fastsatt nedre og øvre grenser for ytelsene.

Ved delvis arbeidsløshet reduseres ytelsene proporsjonalt.

Personer som har rett til arbeidsløshetsytelser, har også rett til medisinsk behandling. Perioder med utbetaling av arbeidsløshetsytelser teller som opptjeningstid for andre trygdeytelser.

Arbeidsløshetsytelsens varighet avhenger av hvor lenge stønadsmottakeren har betalt inn trygdeavgifter i løpet av de foregående seks årene. Hvis det er betalt inn avgifter i minst 360 dager, kan arbeidsløshetsytelser mottas i inntil fire måneder. Hvis avgifter er innbetalt i minst 2160 dager, kan arbeidsløshetsytelser mottas i inntil to år.

Arbeidsløshetshjelp

Den særskilte arbeidsløshetsstønaden (*subsídio por desempleo*) utbetales vanligvis i seks måneder, med mulighet for forlengelse med seks måneder om gangen, og inntil totalt 18 måneder (ytterligere forlengelse er mulig i spesifikke tilfeller). En arbeidstaker som er over 52 år og oppfyller de juridiske vilkårene, kan motta denne ytelsen frem til han eller hun begynner å motta alderspensjon.

Som hovedregel tilsvarer en ikke-avgiftsbasert arbeidsløshetsstønad 80 % av den offentlige inntektsindikatoren (*Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples, IPREM*). Personer som er over 45 år og arbeidsløse over lengre tid, og som har mottatt avgiftsbaserte ytelser i to år, kan i seks måneder motta en særskilt stønad som utgjør mellom 80 og 133 % av *IPREM*, avhengig av antallet familiemedlemmer stønadsmottakeren forsørger.

Stønadsmottakerne har også rett til medisinsk behandling.

Arbeidsmarkedsstønad

Arbeidsmarkedsstønaden (*Renta Activa de Inserción, RAI*) utgjør 80 % av gjeldende *IPREM*. Stønaden er på EUR 17,75 per dag eller EUR 532,51 per måned, eller EUR 6390,13 per år.

Arbeidsmarkedsstønaden utbetales i maksimalt 11 måneder.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?

Alle ytelser ved arbeidsløshet administreres, utbetales og kontrolleres av [statens offentlige arbeidsformidlingstjeneste](#) (*Servicio Público de Empleo Estatal, SPEE*), med unntak av ytelser til personer som dekkes av særordningen for sjøfolk, som forvaltes av [instituttet for sosiale saker for sjøfolk](#) (ISM).

Kapittel XI: Garantert minsteinntekt

Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Skattefinansierte, behovsprøvde, ikke-avgiftsbaserte ytelser tildeles personer med særskilte behov for hjelp. Ytelsene er ikke skjønsmessige, og beløpene varierer i henhold til ulike faktorer.

Det finnes ingen generell, ikke-avgiftsbasert sosialhjelpsordning. Det gis imidlertid spesifikke, ikke-avgiftsbaserte minsteytelser til visse kategorier personer med særskilte behov for hjelp.

De spesifikke vilkårene for rett til ikke-avgiftsbasert uførepensjon er som følger:

- Alder: Personen må være minst 18 år og under 65 år.
- Bosted: Personen må være lovlig bosatt i Spania og ha bodd i Spania i minst fem år, inkludert de to siste kalenderårene før søknadsdato.
- Graden av uførhet eller kronisk sykdom må være på minst 65 %.
- Personens øvrige inntekt må være utilstrekkelig.

De spesifikke vilkårene for rett til ikke-avgiftsbasert alderspensjon er som følger:

- Alder: Personen må være 65 år eller eldre.
- Bosted: Personen må bo i Spania og ha bodd i Spania i minst ti år i perioden fra fylte 16 år og frem til pensjonsalderen, inkludert de to siste kalenderårene før søknadsdato.
- Personens øvrige inntekt må være utilstrekkelig.

Arbeidsløse personer som er lovlig bosatt i Spania, kan ha rett til arbeidsløshetsytelser i form av [arbeidsløshets-](#) og [arbeidsmarkedsstønad](#).

En spesifikk minsteytelse utbetales til spanske statsborgere som bor i utlandet eller vender tilbake fra utlandet. For å ha rett til denne ytelsen må den spanske statsborgeren bo i et land der sosialomsorgssystemet er mangelfullt. Vedkommende må være over 65 år for å ha rett til aldersytelser, og mellom 16 og 65 år for å ha rett til uføreytelser. Hjemvendte personer over 65 år kan ha rett til ytelser, forutsatt at de er spanske statsborgere, er født i Spania og har bodd i land der sosialomsorgssystemet er mangelfullt, eller de har spansk opprinnelse, har bodd i Spania i åtte år før søknadsdato og har hatt spansk statsborgerskap i denne perioden.

Hva dekkes?

Ikke-avgiftsbasert uførepensjon

Alle funksjonshemmede borgere som har behov for hjelp, tildeles ikke-avgiftsbasert uførepensjon (*pensión de invalidez no contributiva*), gratis medisinsk behandling og legemidler samt supplerende sosiale tjenester, selv om de aldri har betalt inn avgifter

til trygdeordningen, eller ikke har gjort dette lenge nok til å ha rett til avgiftsbasert pensjon.

En person har utilstrekkelige midler til livsopphold når dennes årsinntekt er lavere enn EUR 5007,80. Dette beløpet reguleres i henhold til husstandens størrelse (det er høyere hvis flere familiemedlemmer bor sammen). Det dreier seg alltid om en husstand (økonomisk enhet) når stønadsmottakeren bor sammen med første- eller annengradsslektninger, enten ved blodsband eller inngifte, enten disse er stønadsmottakere eller ikke.

Pensjonen beregnes på årsbasis (EUR 357,70 per måned, 14 utbetalinger, dvs. EUR 5007,80 per år).

Hvis det er mer enn én stønadsmottaker i husstanden, beregnes beløpet for hver av disse ved å dele summen av pensjonen pluss 70 % av pensjonen på antallet stønadsmottakere, og gange beløpet med antallet stønadsmottakere minus én.

Stønadsmottakerens årlige inntekt må ikke overstige den årlige ikke-avgiftsbaserte pensjonen med mer enn 25 %. Hvis det skjer, skal den ikke-avgiftsbaserte pensjonen reduseres tilsvarende. Likevel kan ikke pensjonsbeløpet være under en fjerdedel av full pensjon (dvs. EUR 1251,95 per år).

Når en person er minst 75 % ufør, og trenger hjelp fra andre personer til å gjennomføre grunnleggende daglige aktiviteter, gis det et tillegg som utgjør 50 % av pensjonsbeløpet.

Ikke-avgiftsbasert alderspensjon

Alle pensjonister som har behov for hjelp, tildeles kontantytelser, gratis medisinsk behandling og legemidler samt supplerende sosiale tjenester, selv om de aldri har betalt inn avgifter til trygdeordningen, eller ikke har gjort dette lenge nok til å ha rett til avgiftsbasert pensjon.

Den ikke-avgiftsbaserte alderspensjonen (*pensión de jubilación no contributiva*) beregnes etter de samme reglene som ikke-avgiftsbasert uførepensjon (se over).

Arbeidsløshetshjelp

Beregningen av arbeidsløshets- og arbeidsmarkedsstønad omtales i [delen om arbeidsløshet](#).

Garantert minsteinntekt for spanske statsborgere som bor i utlandet eller vender tilbake til Spania

Garantert minsteinntekt for spanske statsborgere som bor i utlandet eller vender tilbake til Spania (*prestación por razón de necesidad a favor de los españoles residentes en el exterior y retornados*), beregnes på to måter. For spanske statsborgere som bor i utlandet, fastsettes ytelsen årlig av generaldirektoratet for emigrasjon (*Dirección General de Emigración*). Hjemvendte statsborgere har rett til et beløp som tilsvarer den ikke-avgiftsbaserte alderspensjonen. Dette beløpet utbetales 12 ganger i året (ikke 14 ganger, som er tilfellet med den ikke-avgiftsbaserte pensjonen).

Bostøtte

Bostøtte er et tilskudd til husleien som utbetales når mottakeren blant annet oppfyller følgende vilkår:

- Han/hun har rett til en ikke-avgiftsbasert alders- eller uførepensjon.
- Han/hun bor ikke i selveid bolig.
- Han/hun er ikke tredjegradslektning av eieren.

Bostøtten utgjør EUR 525 per år.

Sosiale tjenester

Det spanske trygdesystemet forvalter følgende sosiale tjenester: aldershjem og -boliger, hjemmehjelp, ferier og opphold på kursteder, nettverk av dag- og nattsentre for eldre, institusjoner for fysisk og mentalt funksjonshemmede samt helsetjenester (behandling og rehabilitering).

Sjøfolk som i forbindelse med arbeid midlertidig må oppholde seg i en spansk havn, tilbys særskilte sosiale tjenester, informasjon og økonomisk hjelp gjennom nettverket av sentre for sjøfolk (*Casas del Mar*), som finnes i de største havnene.

Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Ikke-avgiftsbaserte uføre- og alderspensjoner organiseres regionalt, og arbeidsløshetshjelp og garantert minsteinntekt for spanske personer i utlandet og personer som vender tilbake til Spania, organiseres sentralt.

Ikke-avgiftsbaserte pensjoner tildeles av selvstyrere regionene (*Comunidades Autónomas*) på vegne av instituttet for de eldre og sosiale tjenester (*Instituto de Mayores y Servicios Sociales – IMSERSO*).

Mottakere av disse pensjonene må innen 30 dager rapportere eventuelle endringer i sin livssituasjon som kan påvirke retten til pensjon eller pensjonsbeløpet. I løpet av første kvartal hvert år må de også fremvise dokumentasjon på husstandens inntekt det siste året. Disse dataene kan verifiseres hos skattemyndighetene.

Søknad om arbeidsløshetshjelp sendes til statens offentlige arbeidsformidlingstjeneste (*Servicio Público de Empleo Estatal – SPEE*), og søknader om garantert minsteinntekt for spanske personer som bor i utlandet eller vender tilbake til Spania, sendes til emigrasjonskontoret (*Dirección General de Emigración*).

Spørsmål om spesifikke sosiale tjenester stilles til *IMSERSO*. Sjøfolk kan henvende seg til instituttet for sosiale saker for sjøfolk (*Instituto Social de la Marina – ISM*).

Som hovedregel kreves tilbakebetaling av ytelser fra stønadsmottaker i tilfeller av feil, svindel eller unnlattelse av å informere de aktuelle instansene om endringer i omstendighetene.

Kapittel XII: Langtidspleie

Når har du rett til langtidspleie?

En person som mangler eller mister sin fysiske, mentale, intellektuelle eller sensoriske autonomi på grunn av alder, sykdom eller funksjonshemning, og som trenger hjelp fra en annen person til å utføre grunnleggende daglige aktiviteter (eller, når det gjelder personer med en mental funksjonshemning eller sykdom, andre former for støtte i hverdagen), kan ha rett til ytelser knyttet til langtidspleie.

Ytelsen gis til spanske borgere som har bodd lovlig i Spania i minst fem år, inkludert de to siste årene før søknadsdato. Hjemvendte spanske emigranter kan også ha rett til denne ytelsen.

Retten til slike ytelser forutsetter at inntekt og personlig formue ikke overstiger et visst nivå. Et annet vilkår er at personen må trenge hjelp minst én gang per dag med å utføre helt grunnleggende daglige aktiviteter.

Det skiller mellom tre grader av pleiebehov (*grados de dependencia*):

- Grad I, moderat pleiebehov (pleie trengs minst én gang per dag).
- Grad II, sterkt pleiebehov (pleie trengs mer enn to ganger per dag).
- Grad III, svært sterkt pleiebehov (kontinuerlig pleie er nødvendig).

Hver grad omfatter videre to (under)nivåer.

Det finnes ingen aldersvilkår, men særskilte bestemmelser gjelder for barn under tre år.

Hva dekkes?

Enten naturalytelser eller kontantytelser kan tildeles. Det er imidlertid ikke fritt valg mellom de to formene for støtte. Det er dessuten ikke tillatt å motta både kontantytelser og naturalytelser. Kontantytelser tildeles bare når det ikke er mulig å gi naturalytelser (f.eks. på grunn av mangel på kapasitet).

Naturalytelser

Naturalytelser kan være ulike typer assistanse i hjemmet til den pleietrengende. Stønadsmottakeren kan også ha rett til teleassistanse og forebyggende tiltak.

Hjelp på dag- og nattsentre kan ytes som en form for delvis institusjonell pleie. Varigheten og typen pleie avhenger av den pleietrengendes individuelle behov.

Langtidspleie i institusjon ytes i spesialinstitusjoner, i hovedsak aldershjem og sentre for funksjonshemmede.

Stønadsmottakeren kan måtte dekke deler av tjenestekostnadene, men dette avhenger av typen tjeneste, hva den koster og hvordan den pleietrengende står økonomisk.

Kontantytelser

Kontantytelser ved langtidspleie er fastsatt ved lov og varierer i henhold til graden av pleiebehov. Maksimalt månedlig beløp er EUR 833,96.

Kontantytelsene reduseres med det beløpet som eventuelt utbetales i annen offentlig ytelse av lignende art og for samme formål. Kontantytelser til langtidspleie kan ikke tildeles samtidig med følgende: det avgiftsbaserte tilleggsbeløpet som utbetales ved alvorlig uførhet; ikke-avgiftsbaserte tilleggstyelser ved forsørging av en funksjonshemmet sønn/datter over 18 år med en uførhetsgrad på minst 75 %, som krever hjelp fra en annen person; ytelsen for hjelp fra en tredjeperson (f.eks. i forbindelse med ikke-avgiftsbasert uførepensjon).

Hvordan får du tilgang til langtidspleie?

Rådet for selvstyrereionene (*Comunidades Autónomas*), som består av eksperter på helse- og sosialfeltet, evaluerer pleiebehovet basert på en skala i henhold til WHO's internasjonale klassifisering av funksjon, funksjonshemming og helse (ICF). Pleiebehovet kan fra tid til annen tas opp til ny vurdering.

Pleie kan ytes av profesjonelle leverandører, dvs. offentlige, private eller halvoffentlige institusjoner og tilbydere av hjemmetjenester. Slektninger og personer som står den pleietrengende nær, kan fungere som uformelle omsorgspersoner.

Kontantytelser utbetales til den pleietrengende, som igjen betaler den uformelle omsorgspersonen. Sistnevnte må være dekket av trygdesystemet.

Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder

Mer detaljert informasjon om vilkårene som må oppfylles samt individuelle trygdeytelser i Spania fås ved henvendelse til de offentlige instansene som forvalter sosialomsorgssystemet.

Når det gjelder trygdesaker som vedrører mer enn ett EU-land, kan du søke etter de relevante institusjonene i institusjonsoversikten til Europakommisjonen, som finnes på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Spørsmål angående hvordan ytelsene påvirkes av trygdemedlemskap i to eller flere medlemsland, stilles til følgende instanser:

Departementet for sysselsetting og sosialtrygd

Ministerio de Empleo y Seguridad Social

Agustín de Bethencourt, 4
28071 Madrid

Tlf.: +34 91 3630000

Faks: +34 91 5332996

E-post: informacionmtin@meyss.es

<http://www.mtin.es> / <http://www.meyss.es>

Departementet for helse, sosialytelser og likestilling

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad

Paseo del Prado, 18-20
28071 Madrid

Tlf.: +34 91 596 10 00

Faks: +34 91 596 44 80

E-post: oiac@msssi.es

<http://www.msssi.es>

Trygdekassen

Tesorería General de la Seguridad Social

Plaza de los Astros, 5 y 7
28007 Madrid

Tlf.: +34915038000

Faks: +3491 5038411 +3491 5038412

<http://www.seg-social.es>

Det nasjonale trygdeinstituttet

Instituto Nacional de la Seguridad Social

c/ Padre Damián, 4
28036 Madrid

Tlf.: 34915688300

Faks: 34915640484

<http://www.seg-social.es>

Det nasjonale instituttet for helseforvaltning

Instituto Nacional de Gestión Sanitaria

c/ Alcalá, 56

28071 Madrid

Tlf.: +34 91 3380365

Faks: +34 91 3380853

E-post: informacioningesa@ingesa.msssi.es

<http://www.ingesa.msssi.es>

Instituttet for de eldre og sosiale tjenester

Instituto de Mayores y de Servicios Sociales

Avda. de la Ilustración s/n con vta. A Ginzo de Limia, 58

28029 Madrid

Tlf.: + 34 901 109 899

Faks: +34 91 7033981

E-post: buzon@imserso.es

<http://www.imserso.es>

<http://www.dependencia.imserso.es>

Statens offentlige arbeidsformidlingstjeneste

Servicio Público de Empleo Estatal

c/ Condesa de Venadito, 9

28027 Madrid

Tlf.: +34 91 5859888

Faks: +34 91 4080017

E-post: inem@inem.es

<http://www.sepe.es>

Instituttet for sosiale saker for sjøfolk

Instituto Social de la Marina

C/ Genova, 24

28004 Madrid

Tlf.: +34917006600

Faks: +34 91 7006716

<http://www.seg-social.es>